

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesечно 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 sloj, peti vrsta
mali oglaš po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pr. vedem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nehranljiva
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2325

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 v Ljubljani
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.347
za inozemstvo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Še ne izrabljen kapital

Eden največjih naravnih kapitalov Slovenije je njena prvovrstna lega ter njena raznovrstna in divna lepota. Srce Evrope, je nazval to lego Napoleon in po pravici, ker se v Sloveniji križajo najvažnejše mednarodne ceste. Ta prometno važna dežela pa je lepa, kakor malo katera in pri tem pestra, kakor nobena druga. Vedno modro Jadransko morje, snežnobeke Julijske Alpe, divna gorska jezera, prijazni griči Dolenjske, vesela lepota Štajerske in podzemeljske tajne Krasa, vse je združeno na kratkem prostoru in kakšne naravne lepote si človek le poželi, vse to najde v Sloveniji. In na malem prostoru, ko ni težav s premagovanjem distanc.

Zaradi prvovrstne lege mora tujec skoraj priti v Slovenijo, vsled njene lepote pa bi vedno rad v njej vsaj par dni. Kakor ustvarjena je z njo vsa Slovenija.

In še iz enega razloga. Prebivalstvo Slovenije je na kulturni stopnji, kakor vsak drug narod srednje Evrope. Pri tem pa gostoljubno, z izredno srčno kulturo, da tudi narod sam privlači tujca. Tudi zaradi svojih ljudi je Slovenija poklicana, da postane dežela tujkega prometa in bila bi že davno na glasu Švice, če bi bilo tudi vse tako urejeno in pripravljeno za tujski promet, kakor bi bilo želeli.

Čas pa je, da se to že enkrat zgodi in zato treba sedaj, ko se še ni pričela turistična sezona, storiti vse, da bodo vsaj glavni nedostaki odpravljeni. Lična in čista je slovenska vas, a v teh predsezonskih mesecih mora postati še lepša, še čistejša. Bivši oblastni odbor je v ta namen storil že eno veliko dejanje, ko je kljub ugovoru s te in one strani določil veliko vsoto za asanacijo vasi. Ta mora biti izvedena do konca in gnojnice ne sme več videti tujec na nobeni vaški cesti. Niti skriti!

Vsak Anglež, ki pride k nam, in letos jih pride zopet mnogo, ne more prehaliti slovenske lepote in so tudi z vsem drugim popolnoma zadovoljni. Samo ena stvar jih skoraj vedno odbije. To so stranišča. Kdor računa na tujce, mora vedeti, da so vodni klozeti neobhodni in čeprav oddaja kdo tudi samo dve sobi, naj ne pozabi, da mnogi tujci merijo kulturo naroda po tem, kakršna so stranišča. Se pred pričetkom tajske sezone se da to vprašanje urediti in zato ga omenjamo.

Kdor pride količkaj v stik s tujimi turisti, ta ve, da jih najbolj odbija uniformirana lepota. Popotnika veseli ravno to, da se menja slika za sliko in da v vsaki deželi vidi kaj posebnega. Zato je čisto napačno slepo posnemati Švico in moderne hotele. Slovenija je lepota za sebe in naloga nas vseh mora biti, da tudi ohranimo in izpopolnimo slovenski tip. Naj ima pri nas tujec vso udobnost, ki jo dobi v drugih mestih, toda naj čuti, da je v Sloveniji in naj uživa posebnosti naše dežele.

To bi morala zlasti uvaževati velika slovenska hotelska družba, ki se mora ustanoviti čim prej. Imamo za tujsko sezono vse premalo hotelov in mnogi nad vse lepi kraji Slovenije so sploh brez njih. Ta hotelska družba bi morala uživati vso podporo države in avtonomnih korporacij in tudi del kapitala naj bi plačala država. Že danes pa je treba misliti tudi na osebo in skrbeti, da bomo tudi v tem pogledu v vsakem oziru konkurenčni.

A naša naloga je še večja. Čisto naravno je, da bomo imeli Slovenci v Jugoslaviji najboljše in največje izkušnje glede organizacije tujkega prometa. Te svoje izkušnje moramo oddajati naprej na jug, ker v vsej Jugoslaviji so naravni pogoji za razvoj turizma. Ali najprej mora biti na enem kraju vse storjeno za napredek tujkega prometa in potem je treba iti sistematično naprej. Nam Slovincem pripada naloga, da to izvedemo in kar mimogrede smo preskrbeli stotinam svojih ljudi kruh.

Na cesti leži denar in le malo se je treba potruditi, da ga lahko pobremo. Potrebno je samo dvigniti tujski promet, pripraviti tujcem vso udobnost, a pri tem varovati svoje dostojanstvo in Slovenija bo dežela tujkega prometa. Eden največjih naravnih kapitalov Slovenije bo tedaj izkoriščen in vse življenje pri nas se bo dvignilo.

A treba takoj pričeti z delom, ker vsak znanjen dan pomeni izgubljeni obresti od velikega kapitala, ki nam je dan v legi in lepoti Slovenije.

V vsej državi je 35.000 učiteljev. V Sloveniji 4200, v Bosni-Hercegovini 2500. V Sloveniji je ena tretina učiteljev, dve tretini učiteljic. V mariborski oblasti je na novo nastavljenih 140 učnih moči.

Anketa o delovnem času

Zelo dober obisk ankete - Uvodni govor min. Drinkoviča, stališči delodajalcev in delavcev - Do kompromisa najbrže ne pride - Ministrstvo bo samo odločilo

Zagreb, 2. marca. (Tel. »Slov.«) Danes se je pričela v veliki dvorani zagrebske Trgovske zbornice anketa o zapiranju in odpiranju trgovin, ki jo je sklical minister za socialno politiko. Udeležilo se je šest sto delegatov delavskih in trgovinskih zbornic ter delavskih in delodajalskih društev.

Značilno je bilo, da so delavci zavzeli sedeže na desnici in v sredini, delodajalci pa na levi. Iz Beograda je prišel minister za soc. politiko dr. Drinković, tajnik Obrtne zbornice Stojanović, tajnik centralnega tajništva delavskih zbornic dr. Živko Topalović. Dalje so bili navzoči: vel. župan dr. Zoričič, šef kabineta dr. Baton, inspektor dr. Krmpotić, delegat trgov. ministrstva dr. Krpan.

Anketo je otvoril predsednik zbornice Crnadak. Predlagal je pozdrav N. V. kralju. Ministra za soc. politiko je pozdravil v imenu delodajalskih delegatov Crnadak, v imenu delojemalcev pa Topalović, ki je dejal: Čeprav ni bilo potrebno, da se znova pokrene vprašanje odpiranja in zapiranja trgovin, ki se je s toliko muko uredilo, vendar je dobro, da se ministristvo sporazume glede uredbe z vsemi, ki se jih tiče.

Potem je

govoril minister Drinković.

Dejal je: »Uredba o odpiranju in zapiranju trgovin mora spraviti v sklad interese delovnega ljudstva z višjimi nacionalnimi interesi. Želje delovnega ljudstva ne smejo biti nasprotne naši mladi industriji. Iz življenja je treba odstraniti razredni boj. Nato je navajal kraljevi manifest ter dejal, da je proti uredbi od 9. V. prišlo mnogo pritožb od delodajalskih organizacij. Zveza zasebnih nameštencev pa je poslala vlogo, da se odredbe obdrže. Teh raznih vlog je okrog 60. Minister navaja vloge gospodarskih organizacij iz Sušaka, v katerih se naglašajo, da so na Reki trgovine ves dan odprte, radi česar naše gospodarstvo radi te omejitve trpi. Minister navaja, da so za sprejmembo veliki nacionalni razlogi. Nato razlaga zgodovino omejitve odpiranja in zapiranja trgovin v raznih državah. Pravi, da je mnogo držav, ki so gospodarsko močnejše, pa nimajo takih odredb, kakor mi. Ne smemo se ozirati na Ameriko in Anglijo. Tam naredi delavci v 8 urah toliko, kot naš v petnajstih urah na dan.

Nato je minister imenoval banskega svetnika Urbanjo za predsednika, tajnika zagrebske trgovinske zbornice dr. Čuvaja za podpredsednika za delodajalce, predsednika zagrebske delavske zbornice za drugega podpredsednika za delojemalce.

Dr. Čuvaj predlaga, da se vzamejo kot podlaga za razpravo pet točk, ki so jih večeraj sprejele delodajalske organizacije na predkonferenci.

Splošna debata.

V splošni debati je prvi govoril Stojanović. Dejal je, da želijo gospodarski krogi, da se vprašanje osemurnika loči od vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin. Dejal je, da pomenja to omejitve svobode, če delodajalec ne more delati, kakor in kolikor hoče. Pravi, da je bilo dosedaj pri delavcih več zavestne sabotaže kakor zavestnega dela. Naglašajo, da je okrog tristo tisoč delavcev v trgovskih in obrtnih podjetjih. Če se vzame, da se pri njih izgubi dnevno za produkcijo dve in pol ure, se preosnova produkcije ne more izvesti. Dnevno gre v zgubo sedemsto petdeset tisoč ur dnevnega dela, na leto nad eno milijardo. V imenu delodajalcev izjavlja, da se naj uvede deseturni efektivni delavnik za pomožne osebe, izvemši težko industrijo in težke kategorije dela. Delodajalci zahtevajo, da se izjemne odredbe o dvanašnjurnem delavniku trgovin za Srbijo in Črno goro razširijo na celo državo.

Zastopik delavstva.

Nato je govoril v imenu delavskih korporacij in organizacij dr. Topalović, ki pravi, da se nikakor ne sme delati račun tako, kakor dela Stojanović, čigar račun se glasi: Čim več delam, tem večje je blagostanje. Po tej matematiki bi bilo tako-le: Ako v 8 urah zaslužimo tisočak, potem bi po enostavnem računu znašal zaslužek v 16 urah dva tisočaka. Če bi delali ves dan, bi zaslužili trikrat toliko. Ta račun je nepravilen. Taka matema-

tika ne drži. V ozir je treba vzeti tudi druge činitelje: zdravje, tehnika itd.

Dr. Topalović pravi, da ni res, da bi se naša industrija in trgovina, posebno veleindustrija, nahajali v krizi. V krizi se radi padca cen nahaja le kmetijska produkcija naših malih kmetov, ter v krizi so tudi mali trgovci in obrtniki. Za veliko industrijo in trgovino pa to ne drži. Carinski tarif od 1. 1925 je močno favoriziral našo industrijo in obrt. Radi tega industrija napreduje. Indeks delnic podjetij na zagrebski borzi izkazuje 140 za 1. 1927. V primeri s 100 za 1. 1925. Torej so pridobile na vrednosti 40 odstot. Število zaposlenih delavcev se je dvignilo na 495 tisoč v primeri 309 tisoč, kolikor jih je bilo 1923. leta. Kje je torej trpelo tisto gospodarstvo, ki je v petih letih toliko pridobilo na moči, da je lahko zaposlilo 200.000 delavcev več. Kapaciteta delavcev se je znatno dvignila. Danes delavci producirajo n. pr. mnogo več premoga in cementa. Ponekod celo dvakrat več. Torej ni govora o sabotaži. Med tem pa se je stanje delavcev poslabšalo. V Vojvodini so povprečne mezde poljedelskih delavcev izpod deset Din. Navaja podatke o rekrutiranju armadnega poveljstva, iz katerih je razvidno, da je število sposobnih vojaških obvezancev vsako leto nižje. To se pravi, da sta slabo zdravje in slabo gnetno stanje delavstva dejstvo. Gospodarska kriza je samo delodajalska bajka. Delodajalci zahtevajo povišanje delovnega časa. Govornik dokazuje, da intenziviteta delojemalčevega dela po študijah zavoda v Dresdenu pada že v osmi delovni uri. Pravi, da delodajalske zahteve pomenjajo zapiranje vrat tistim nesreč-

nežem, ki pridejo radi poljedelske krize v mesto, kjer iščejo dela, pa ga ne bodo dobili. Če se delovnik zviša.

Topalovićev govor je izzval na strani delodajalcev veliko živahnost, nasprotno pa je bil Stojanovićev govor sprejet mirno. Dr. Topalović je doživel parkrat na strani delodajalcev celo ugovore, na katere so njegovi tovariši reagirali. Se večja živahnost je nastala, ko je Stojanović odgovarjal Topaloviću. Očital mu je, da so njegove številke in diagrami povzorni.

Za Stojanovićem je govoril delavski delegat Kukič. Minister Drinković je kratko opomnil, da ni tu za to, da bi ščitil delojemalce ali delodajalce, ker se nahaja tu kot razsodnik. Nato je govoril dr. Čuvaj, ki pravi, da je debata krenila v abstraktnost. Bil je mnenja, da se naj razpravlja o delodajalskem predlogu. Delodajalski zastopniki, da naj navedejo svoja mnenja in stavijo protipredloge.

Popoldanska seja.

Popoldne ob štirih se je anketa nadaljevala. Minister dr. Drinković ni bil navzoč. Prvi je govoril tajnik zagrebske del. zbornice Vladimir Pfeifer zoper delodajalske zahteve. Nato so govorili: tajnik zveze malih prodajalcev Josip Krčević, delegat zveze zasebnih nameštencev Colner, pekovski delegat, ki so se med seboj živo prepirali. Ob zaključku lista je govoril delegat delavcev Flašjer.

Zdi se, da ne bo prišlo na anketo do nobene kompromisne rešitve. Za ta slučaj je dr. Drinković že dopoldne na anketi izjavil, da bo sam presodil vso stvar in izdal rešitev.

Strahovito dejanje epileptika

V zmedenosti pričel streljati Vučitrn, bivši sluga Cena bega in ubil inšpektorja Zavišiča in enega vojaka ter težko ranil tri potnike

Beograd, 2. marca. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je bil v vlaku na progi Skoplje-Kos. Mitrovića umorjen inšpektor notranjega ministrstva Peter Zavišič. Vlak je odpeljal iz Skoplja v Kos. Mitrović ob 7.25 zjutraj. Radi zametov in radi zaprek, ki jih je imel naš promet v zadnjem času, je vlak imel nekoliko zamude ter je imel več neprimlik, kakor običajno. Imel je samo en vagon. Poleg ostalih potnikov se je v njem nahajal inšpektor notr. ministrstva Peter Zavišič, ki je bil na inspekcijskem potovanju po Južni Srbiji. Atentator Zija Vučitrn, bivši sluga umorjenega praškega poslanika Cena Bega, atentator na Bebića, Cena Begovega morilca, je sedel nekaj časa v kupeju popolnoma mirno. Naenkrat je pričel streljati okrog sebe, kakor da je znorel. Potniki so ga hoteli razorožiti, kar se jim pa ni posrečilo toliko časa, dokler ni izstrelil vseh nabojev.

V kupeju je nastalo silno razburjenje. Potniki so videli, da leži na tleh inšpektor Peter Zavišič v krvi, zraven pa neki vojak in neki mladenič. Trije potniki so bili ranjeni. Peter Zavišič je bil mrtev.

Ubit je bil tudi Emil Bajijanović, odpuščen vojak. Ranjeni pa so: Stanimir Radovanović, nek mladenič, težko ranjen Mirko Ikšić, Rajko Sojković, trgovec in neki Petrovič.

Peter Zavišič je doma iz Aleksinca. Njegov oče je prota Gjorgije Jovanović, ki so ga Bolgari ustrelili, ker je bil velik nacionalni delavec. Peter si je privzel svoj priimek po svojem dedu, ki se je zval Zaviša. V Beogradu je Peter Zavišič končal pravno fakulteto, prešal odvetniški izpit, odvetniške prakse pa ni izvrševal, nego je postal pred štirimi leti član Palilulskega kvarta. V tem položaju je pri vseh znanih užival velike simpatije. Potem je bil imenovan za inšpektorja v upravnem oddelku notranjega ministrstva, kjer je imel referat za podeljevanje gostilniških in obrtnih koncesij.

O tem dogodku je notranje ministristvo izdalo komunikate, v katerem podrobno opisuje dogodka. Med drugim navaja, da je Vučitrn prišel iz Prage 26. februarja in se v Beogradu nastanil najprej pri Gani Begu v hotelu Excelsior, od tam pa se je, ker je obotlen, preselil k Said begu, Ganijevemu mlajšemu bratu, ki je visokošolec. Že v Beogradu je Vučitrn kazal znake epilepsije ter je imel visoko temperaturo. Alkoholnih pijač ni smel uživati.

Pred odhodom je dejal, da potuje v Skoplje k svoji sestri, od tam pa v Djakovico, kjer biva družina Cena bega. Pri tem je dejal, da bodo v tej družini zelo veseli, ko ga bodo zagledali, ker je izvršil krvno osvetlo nad Cenom begom. V Pragi so štiri zdravniške komisije spoznale Vučitrna za umobolnega in da trpi na epilepsiji.

Praga, 2. marca. (Tel. »Slov.«) Krvavi čin Vučitrna povzroča največjo pozornost. Kakor znano, ga je praško nemško vseučilišče proglasilo za neodgovornega. Ko so ga izpustili iz zapore, je dobil policijsko kazen 24 ur zapore, ker je brez dovoljenja nosil s seboj orožje, potem pa so ga odpravili čez mejo v Beograd. Sumokres je dobil najbrže v Beogradu, ker mu pri izgonu niso pustili nobenega orožja.

Kumanudijev vlak obtičal v snegu

Dunaj, 2. marca. (Tel. »Slov.«) Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Kumanudi je dospel polnoči na Dunaj z več kot 40 minutno zamudo v spremstvu novoimenovanega poslanika v Bernu Šumenkovića in je danes že nadaljeval pot v Zenevo. Njegov vlak je obtičal v snegu na progi Budimpešta-Dunaj in ga je moralo vojaštvo odkopati. Da pride k posvetovanjem v Zenevi še pravočasno, ni mogel obiskati zveznega kanclerja dr. Seipila in je oddal na Ballhausplatzu samo svojo posetnico

Najnovejša iznajdba

za kadilce cigaret! — (Patent pr.)

Sedaj je došel iz tovarne

higijenični ustnik 'Likar'.

ki uniči škodljivost tobačnih snovi in neverjetno poviša okus tobaku — samo valed svoje posebne konstrukcije.

Tobaku se ne primeša nobena reč.

Ustnik z navodilom vred stane 30 Din.

Naroča se za sedaj samo pri izumitelju

ing. JOS. LIKAR, KOSTANJEVICA NA KRKI.

